

Философские произведения, будучи особой разновидностью духовной деятельности, имеют широкий спектр установок на круг лиц, кому текст предназначен. Это могут быть представители узкопрофессиональной сферы деятельности (представители «академической философии»), широкая научная общественность, Бог как высшее универсальное начало или массовый читатель, идейные оппоненты или, напротив, друзья-единомышленники, представители будущих или ушедших поколений и даже «Я-другой» как источник метафизических откровений, поисков и прозрений. От этой установки зависит авторская концепция адресата, явно или неявно присутствующая в философском тексте. А от нее, в свою очередь, жанр философского произведения, порождающий композиционно-стилистические средства выражения.

Типология философских жанров позволяет выстраивать систематизацию жанров, освоенных и осваиваемых мыслителями прошлого и настоящего, учитывающую их типологические качества и отражающую эволюционные процессы в сфере жанрово обусловленной философской рефлексии. Анализ основных закономерностей их эволюции позволяет прогнозировать основные тенденции развития философии в XXI веке.

Кострюкова М.С.

ЕКЗИСТЕНЦІЙНИЙ АНАЛІЗ: СУТНІСТЬ І ТРАНСФОРМАЦІЯ

Нове бачення духовної сутності людини та її психіки в XX столітті пов'язане перш за все з розвитком філософії, адже екзистенційна філософія, яка пов'язана з іменами С. К'єркегора, Е. Гуссерля, М. Хайдеггера, Ж.-П. Сартра та інших мислителів, відкрила нове уявлення про людину – як таку, що через життєві переживання свого життя сама собі ставить запитання про цінність, мету та сенс буття. Ці нові відкриття філософів слугували тому, що психологічна наука, яка в кінці позаминулого та ще на початку минулого століття знаходилась в кризовому стані, отримала міцний методологічний інструментарій, навіть фундамент, на якому почали з'являтися плідні психологічні дослідження і практичні психологічні школи. Отже, дослідження психіки людини почали виходити за рамки природознавчої парадигми з опорою на детермінізм і отримали нового наголосу, нового стану з опорою на ідеї феноменології, філософського психоаналізу, екзистенціалізму, герменевтики та інших шкіл і напрямків сучасної філософії.

Екзистенційний аналіз суттєво відрізняється від класичного фрейдівського психоаналізу, перш за все, методологією дослідження та

методами спілкування з людиною. Основні дослідження стосуються переживання окремих ситуацій, адже саме в них можна простежити безпосередність буття людини та взаємозв'язків з навколишнім життям. Як наслідок, психологія, психотерапія та психіатрія впроваджують екзистенційний ракурс розгляду людини як основний, і тому вже К. Ясперс, Л. Бінсвангер, М. Босс, В. Франкл, А. Ленгле, Р. Лейнг та інші будують теоретичні конструкти та проводять свої сеанси спілкування з пацієнтами з оглядом на філософські концепти екзистенціалізму, герменевтики та феноменології, запроваджуючи нову психологічну методологію дослідження, вирішуючи проблеми, що турбують людину, не в категоріях норми чи патології, а в співвідношенні до сенсу життя та існування. Так, терапія, яку проводить Віктор Франкл, заснована на пошуку сенсу життя окремої людини, адже «екзистенційний вакуум» є наслідком відсутності цього сенсу. Важливо те, що сенс людського існування завжди може і повинен бути віднайдений, тому мета «логотерапії» Франкла – допомогти цей сенс віднайти, отже, надати людині можливості сформуванню нових орієнтирів та запровадити нові життєстверджуючі напрямки життя.

Філософський акцент на актуальному людському існуванні в світі, переживанні кожного моменту свого існування в просторово-часовій площині виражається в формуванні особливої ситуації аналізу «тут-і-тепер», коли життєво-важливе постає в якості актуального теперішнього, з усіма складними взаємозв'язками та протиріччями саме «тут-буття», а не минулого. Тому головні проблеми, що досліджуються екзистенційним аналізом – це «вічні» проблеми любові та самотності, свободи, вибору та відповідальності, життя та смерті, сенсу існування, тобто ті проблеми, що стосуються кожної людини. Та, як свідчить досвід особливо сучасного людства, за умов відсутності їх вирішення призводять до негативних наслідків (алкоголізм, наркоманія, неврози та ін.).

Палагута В.И.

К ВОЗМОЖНОСТИ СОЗДАНИЯ НОВОЙ СОЦИАЛЬНОЙ ТЕОРИИ

Разрабатывая теорию дискурсивных пространств самоидентификации социального субъекта, изложенной нами в монографии [1], мы исходили из перспективы создания *двуединой субъектно-социальной* теории, способствующей преодолению тех трудностей решения проблемы «вхождения» человека в социальные измерения бытия, с которыми сталкивались как классическая теория субъекта, так и классическая и неклассическая социальная теория. Если мы обратимся к классической и неклассической социальной